

додаткових вкладень) у випадку непередбачених обставин.

Розглядаючи диверсифікацію в системі стратегічного управління, стратегічні менеджери в першу чергу повинні оцінити існуючі стратегічні положення підприємства і його стратегічні зони господарювання, виявити дисбаланс портфеля, визначити стратегічні цілі підприємства і відповідно вибрати визначені стратегії управління портфелем стратегічних зон господарювання [3].

Отже, при стратегічному розвитку підприємства є доцільність переключення уваги керівників на галузі і види діяльності, на яких спеціалізується чи буде спеціалізуватися підприємство, тобто визначення стратегічних зон господарювання, що представляють окремий сегмент оточення, на який підприємство має (чи хоче одержати) вихід. Визначаючи необхідність диверсифікації діяльності в контексті стратегічного розвитку, підприємство має враховувати впливові фактори внутрішнього та зовнішнього середовищ з метою аналізу та вибору варіанту диверсифікації. Оскільки диверсифіковане підприємство – це сукупність окремих видів бізнесу, то управління формуванням корпоративної стратегії вимагає аналізу більших масивів інформації, ніж при розробці стратегії одного виду бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Тарнавська Н. П., Демків І.О. Концептуальні положення моделі управління гнучкістю підприємства. *Бізнес інформ.* №2. 2017. с. 307-317.
2. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : уч. курс 2-е изд., перераб. и допол. К., 2006. 552 с.
3. Ковтуненко К. В., Сапожников Р. М. Стратегія диверсифікації діяльності підприємств в системі стратегічного управління. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти.* Вип. 2 : монографія. Херсон, 2017. С. 378-391.

Іван ДРОГОБЕЦЬКИЙ

Голова Полянської територіальної
громади Закарпатської області,
аспірант кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ – ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проблема власності є центральною в економічній науці. Певні її аспекти досліджувалися багатьма вченими у минулому, залишається вона предметом вивчення і сучасних науковців. Категорія власності є багатоплановою, постійно

збагачується елементами якісно нового змісту, тому дослідження власності на сучасному етапі розвитку економічної науки дуже актуальне, особливо в останні роки, коли в Україні відбуваються економічні реформи від яких залежить якість життя населення а також місце України серед інших держав.

Власність є однією з найбільш фундаментальних і основоположних економічних категорій. Разом з тим – це одна з найскладніших категорій, бо має в собі багато ознак, форм прояву і систем функціонування. Людство протягом тисячоліть вивчає сутність власності, але і до цього часу проблема власності до кінця не вирішена.

У працях вітчизняних економістів дається різнобічне тлумачення категорії «власності». З точки зору М. М. Шкільняка «власність повинна розглядатися як система внутрішньо необхідних, сталих, стійких, загальних соціально-економічних зв'язків та відносин між людьми (а, отже, між трудовими колективами, соціальними верстами і групами) з приводу привласнення засобів виробництва, предметів споживання, робочої сили, об'єктів інтелектуальної власності, інформації, послуг у всіх сферах суспільного відтворення – виробництві, розподілі, обміні й споживанні. М. М. Шкільняк зазначає, що виходячи з домінуючої ролі економічних відносин, економічний аспект власності є найважливішим, реальним і визначає інші аспекти, тобто власність у юридичному, політичному, соціальному та психологічному аспектах. Власність – це відносини між людиною, групою або громадою людей (суб'єктом), з одного боку, і будь-якою субстанцією матеріального світу (об'єктом) – з іншого, що полягає у постійному, або тимчасовому, частковому, повному відчуженні, від'єднанні, привласненні об'єкта суб'єктом. Власність характеризує належність об'єкта певному суб'єкту[3].

Правовою основою закріплення права власності в Україні є Конституція України, Цивільний кодекс України. Розрізняють такі форми власності: приватна, комунальна, державна.

В Україні процес реформування власності розпочався з 1991 р. шляхом роздержавлення і приватизації. В ході роздержавлення відбувався процес формування нового типу власності в країні – комунальної. Комунальна власність стала невід'ємним атрибутом місцевого самоврядування, актуальність якої особливо зростає в процесі децентралізації, розпочатої в Україні з 2014 року.

Конституція України комунальній власності як правовій категорії присвячує 142 статтю, яка зазначає, що матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Власність територіальних громад в Україні має усталену назву «комунальна власність»[1].

Відповідно до Конституції України комунальна власність є самостійною формою власності, поряд з державною, колективною, та приватною. Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» розглядають комунальну власність як самостійну рівноправну форму власності та окреслюють загальні засади її правового статусу[1,2]. Комунальна власність є основою ресурсного забезпечення місцевого самоврядування, становить його економічну базу, без неї воно не діє. На необхідність ресурсного забезпечення прав територіальної громади наголошує Європейська хартія місцевого самоврядування, підкреслюючи, що ефективність місцевого самоврядування вимірюється ефективно працюючою комунальною власністю.

Саме поняття «комунальна власність» в Україні, виникло лише в грудні 1990 р., коли було прийнято закон УРСР «Про місцеві ради народних депутатів УРСР і місцеве самоврядування». З цього часу розпочинається процес формування комунальної власності територіальних громад.

Конституція України визначила принципово нові правові засади функціонування комунальної власності[1]:

- комунальна власність запроваджувалась як форма власності, якої до цього часу не було в Україні. Комунальна власність є власністю відповідної територіальної громади;
- суб'єктом права комунальної власності за Конституцією України є територіальна громада, а від її імені – представницький орган місцевого самоврядування, що нею обирається;
- комунальна власність є самостійною рівноправною формою власності поряд з такими, як державна і приватна;
- за своєю суттю комунальна власність є колективною формою власності, оскільки територіальна громада маючи статус територіального колективу громадян України, є колективним власником коштів, об'єктів і майна комунальної власності. Колективність передбачає рівний для всіх власників обсяг прав на майно;
- в ході здійснення реформи місцевого самоврядування відбувається активний процес добровільного об'єднання територіальних громад, що є важливим чинником посилення гарантій місцевого самоврядування, підвищення його ролі в управлінні об'єктами комунальної власності. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» проголошує, що об'єднана територіальна громада є правонаступницею всього майна територіальних громад, що об'єднуються. Це майно є комунальною власністю об'єднаної територіальної громади. Комунальна власність виступає невід'ємним атрибутом місцевого самоврядування, без неї воно є недієздатним утворенням. Комунальна власність покликана задовольняти економічні, соціальні, культурні потреби територіальної громади, в тому числі приносити їй доходи що спрямовуються на

її розвиток.

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до числа підстав для набуття права комунальної власності відносяться[2]:

- передача майна територіальним громадам безоплатно державою;
- передача майна територіальним громадам безоплатно іншими суб'єктами права власності;
- створення майна органами місцевого самоврядування;
- придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

Отже, запровадження в Україні комунальної власності як власності корпоративної, недержавної означає створення таких економічних і фінансових основ місцевого самоврядування, які відповідають потребам ринкової економіки, об'єктивним законам її розвитку. Наслідком запровадження в Україні комунальної власності стало створення якісно нових економічних основ місцевого самоврядування, в тому числі з цього моменту органи місцевого самоврядування отримали власну юридично оформлену самостійну фінансово-економічну базу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. с. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97. *ВВР України*. 1997. № 24. С. 170.
3. Шкільняк, М. М. Управління державною власністю: теоретична концептуалізація та практичні аспекти: монографія. Тернопіль: Синтез-Поліграф, 2004. 317 с.

Олена ДУДКІНА

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

Павло ДУДКІН

к.е.н., доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТРАТЕГУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

Складні та системні проблеми, з яким стикаються регіони, що обумовлені чинниками різного характеру – інституційними (пов'язаними з реформою децентралізації, реформою місцевого самоврядування, удосконаленням